

## **Zatvor ceka prave novinare**

**Author:** [Petar Lukovic](#)

Posle osude Filipovica, svako ko se bavi pravim novinarstvom u Srbiji mogao bi se preko noci naci u zatvoru.

Krug nasilja protiv srpskih medija konacno je zatvoren. Tacno dva meseca pre pocetka predsednickih izbora, rezim Slobodana Milosevica jos jednom je pokazao svoju snagu, kaznjavajuci novinara Miroslava Filipovica na sedam godina zatvora zbog spijunaze i "sirenja laznih vesti".

Po prvi put u Srbiji novinar je svirepo kaznjen zato sto je obavljao svoju duznost: skupljao informacije, pisao clanke i objavljivao ih u stranoj stampi i preko Interneta. (Filipovic je redovno pisao za Institut za izvestavanje o ratu i miru i Agence France Presse, kao i za beogradski dnevni list "Danas"). Njegovo ponasanje nije ni malo licilo na spijunsko - potpisivao je clanke svojim imenom.

Medjutim, ovo zatvaranje ima svoju logiku. Njime se nastavlja drzavna represija prema medijima koja je zapoceta pre jednu deceniju. Prva faza rata protiv medija pocela je kasnih osamdesetih godina otpustanjem svih novinara koji su bili naklonjeni nezavisnom misljenju iz RTV Srbije, kao i iz drzavne stampe. To je u stvari bio uvod u razaranje same Jugoslavije. On se sastojao od direktnog maltretiranja reportera i producenata koji su odbijali saradnju. Stvoreno je sredstvo zatupljujuce rezimske propagande i govora mrznje koji ce se pokazati pogubnim za ovaj region.

Uskoro je nastupila kampanja protiv svih slobodnih medija. Clanovi ultranacionalisticke paravojne organizacije "Beli Orlovi", na cijem se celu nalazio Dragoslav Bokan, potencijalni kandidat za festival Haskog suda, upali su u prostorije nenacionalne televizijske stanice Yutel i unistili njenu opremu bejzbol palicama. Postalo je tada jasno da ce nezavisno novinarstvo postojati samo u parpicima.

Hronologija napada je duga. Kljucni moment predstavlja odluka savezne vlade na kraju 1995. godine koja joj je omogucila da od urednika i novinara preuzme kontrolu nad dnevnim novinama "Borba". Novi nezavisni list je nastavio sa radom pod nazivom "Nasa Borba", ali i ovaj list ce kasne 1998. godine postati zrtva nove vladine odluke. Ovog puta to je bio ozloglaseni Zakon o informisanju.

Radio B-92 je bio zabranjen u nekoliko navrata. U decembru 1996. godine, kao posledica sudeci po rezimu "vlage u koaksijalnom kablu", ovaj radio nekoliko dana nije mogao emitovati svoj program, sve dok pritisak sa Zapada nije naterao Milosevica da popusti. Vlaznost je nestala, programi su nastavljani.

Na pocetku NATO bombardovanja u martu 1999.godine, B-92 je preuzet od strane rezima. Ovo prisvajanje je opravdano navodno iznenadnim pojavljivanjem pravih osnivaca ove stanice (citaj, mladi clanovi Milosevicevih socijalista). Oni su konfiskovali svu tehnicku opremu, CD, knjige, namestaj i sve cega su se mogli docepiti.

U avgustu 1999. godine ova radio stanica je ponovo pocela emitovanje svog programa preko lokalne TV stanice Studio B. Medjutim njen rad je ponovo prekinut u maju 2000. godine kada je jedna naoruzana antiteroristicka jedinica pri srpskom ministarstvu unutrasnjih poslova u kamuflaznoj uniformi upala preko noci u prostorije ove stanice i preuzela Studio B, zatvorila B2-92 i "oslobodila" Beograd od nezavisnih elektronskih medija.

Drugi nacini, ne tako nasilni, upotrebljavani su protiv drugih sektora unutar nezavisnih medija. Roto-hartija im je preko noci uskracena ili zadržana. Prelistavanje beogradskog dnevnog lista "Glas Javnosti", ozivljava secanje na papirus, cija starost gotovo da dostize sto godina, a za koji se mislilo da se vise ne upotrebljava u modernom svetu.

Organi vlasti nisu se libili povremenih hapsenja i drugih nacina maltretiranja. Novinar lokalne radio stanice Sokobanja, Nebojsa Ristic, zatvoren je na godinu dana zasto sto je postavio poster "Free B2-92" za vreme NATO bombardovanja. (Na posteru su prikazani nezavisni mediji iza resetaka). Propaganda protiv navodno prozapadnih medija je intenzivna: oni su svi izdajnici, CIA zaverenici, psi novog svetskog poretka.

Finansijska policija, takodje naoruzana, mesecima je pregledala knjige raznih medijiskih kuca u potrazi za dokazima podrške od strane kriminalne medjunarodne zajednice. Svi veci novinski distributeri bili su pod pretnjom zatvaranja ukoliko bi ih uhvatili da prodaju "Danas", "Blic", ili (dok je izlazila) "Nasu Borbu" na njihovim kioscima.

Medjutim, najznacajnja prekretnica u konacnom unistavanju slobodnih medija u Srbiji bio je Zakon o informisanju koji je izglasan u oktobru 1998.godine. U zemlji u kojoj je prosečna plata trenutno 23 funte (ili 70 DEM), ovaj zakon predvidja teske finansijske globe do 60.000 funti (180.000 DEM) za , recimo, ometanje ministra vlade. Zasnovane na pretpostavci krivice, a ne nevinosti, do ovih presuda dolazi u okviru 24 casa, dok su duge zatvorske kazne predvidjene za neplacanje kazne.

Rane zrtve ovog zakona bili su "Dnevni Telegraf" i nedeljnik "Evropljanin", koji su zatvoreni zbog velikih kazni. Znajuci sta ce se desiti "Nasa Borba" je prestala sa izlazenjem: sudbina najboljeg dnevnog lista u SRJ oznacila je kraj slobodnog novinarstva. Jos vaznije, ovaj zakon je odneo pravu psiholosku pobedu nametanjem principa straha. Legitimizovana je autocenzura, kad su novinari pokusavali da izbalansiraju instinkt za iskreno izvestavanje i potrebu da se bude dvosmislen ili cak alegorican u nastojanju da izbegnu velike kazne.

Novinarstvo je efektivno unisteno. Mnogi izvestaci, urednici i mediji koji su do tada pokazali izuzetnu hrabrost prestali su da pisu clanke vredne pomena. Najvise razocarenja doneo je nedeljnik "Vreme" (ciji sam ja nekadasnji urednik), koji je za vreme bosanskog rata preturao po prljavstini.

Ovaj trend je doneo neku vrstu olaksanja drugim medijima, cija je poslusnost vlasti, nacionalizmu i antialbanskom raspolozenju zahtevala minimalno ohrabrenje.

Medjutim, rezim jos nije završio. Bar je ostvario krajnju pretnju: da neposlusni mogu platiti svojom glavom. U aprilu 1999.godine u vreme NATO bombardovanja, dok je nacionalna euforija dostigla vrhunac, a cenzura medija bila totalna (ukljucujuci pregledanje svih tekstova pre njihovog objavljivanja), vlasnik "Dnevnog Telegrafa", Slavko Curuvija, ubijen je hicima na pragu svoje kuce na pravoslavni Uskrs, u nedelju. Tada je bilo jasno da ubice nece nikad biti uhvacene (jos uvek su u bekstvu), cak i tada je bilo ocigledno da je ovo ubistvo savršeno poslednje upozorenje svim novinarima da paze sta pisu.

Ostalo pripada istoriji. Kao sto znamo, bar tako nas informisu drzavni mediji, jugoslovenska armija postigla je trijumfalnu pobedu nad najjacom vojnom silom na svetu. Uspesno je odbranila Kosovo od NATO-a i potvrdila da je ova pokrajina integralni deo Savezne Republike Jugoslavije. U proslogodisnjem sukobu, kao sto je pozato, armija je postigla ono za sto se istorijski uvek pripremala, odbranu suverenosti drzave.

Ovo stavlja preostale nezavisne medije u jos goru poziciju. Zakon o informisanju primenjuje se regularno da bi se od novina uzelo onoliko novca koliko je potrebno drzavi. Strani donatori i drugi mentori i dalje strpljivo pomazu medijima, povremeno se glasno pitajuci da li ima smisla da se dragocena sredstva iz fondova za razvoj prelivaju direktno u rezimsku kasu.

Otezana politicka situacija doprinosi zastrasujucoj poziciji nezavisnih medija. Njihov skromni doprinos nadvladava nemilosrdna i nevidjena propaganda rezima koja se hvali pobedom nad Zapadom, patriotskom obnovom, herojskom obnovom svakog mosta, fabrike i rupe na asfaltu. Naravno, umesto izolacije, drzavni mediji oglasavaju sve veci krug medjunarodnih prijatelja zemlje: Vietnam, North Korea, Burkina Faso,

Guinea, Cuba, Libya, Belarus, Peru.

Bez dinara, sa Zakonom o informisanju koji se poput Damoklovog maca nadvija nad glavom, jedini beograski mediji koji opstaju su nekoliko dnevnih novina ("Danas", "Glas", "Blic") i dve nedeljnika koja naginju kompromisu, "Vreme" i "NIN".

Van Beograda, situacija u gradovima koji su pod kontrolom demokratske opozicije je bolja. U gradovima kao sto je Novi Sad, Nis i Kragujevac jos uvek je moguće pronaci lokalne novine i veoma hrabre radio-stanice.

U medjuvremenu, jugoslovenska vojska dobija gotovo nedodirljiv položaj. Kao da je najprirodnija stvar na svetu, generali posecuju fabrike i preduzeca, otvaraju nove mostove, i ucestvuju u rezimskim svecanostima, prete opoziciji i "unutrasnjem neprijatelju" i ponasaju se kao da se zemlja nalazi pod vojnim rukovodstvom (zar nije?). Ne samo da je vojska izvan svih, vec poseduje specijalan finansijski, socijalni, moralni i narocito politicki status.

Njen osnovni koncept je da su svi prosli ratovi u kojima se borila jugoslovenska vojska bili odbrambeni. Armija je opsednuta ovom patoloskom idejom. Srpski generali i politicari koji su s njima povezani zatvaraju oci pred krvoprlicem u Hrvatskoj, Bosni i Kosovu. Ubistva civila, paravojne operacije, masovna streljanja, pogubljenja i likvidacije zajedno sa pljackom i etnickim ciscenjem - sve se to jednostavno nije dogodilo. Ovo predstavlja tabu teme.

Bilo kakvo ukazivanje, ili svedocenje da su jugoslovenske trupe bile ikada umesane u ratne zlocine po definiciji se odbacuje: NIJE BILO ZLOCINA.

Srbi nisu mogli pociniti zlocine zato sto su branili sami sebe. Stoga, sve pretpostavke Zapada koje razmatra "medjunarodna zajednica" i koje su progutali svi nezavisni mediji i drugi izdajnici - predstavljaju laz i propagandu.

Ovo ukljucuje i "nezakoniti i antisrpski" Haski tribunal i njegove optuznice protiv predsednika drzave, vrhovnog generala i drugih vodećih licnosti. Ovo ne predstavlja nista drugo do ocajnicki pokusaj da se unisti delo i licnost Slobodana Milosevica koji se oduvek zalagao za mir i jednakost.

Na ovaj nacin pocinje prica o Miroslavu Filipovicu, koji su usudio da pise o onome o cemu srpski mediji nisu pisali ili nisu mogli pisati sve ove godine: pitanje ratnih zlocina.

To ne znaci da cinjenice vec nisu poznate. Vec duze vreme ukazujemo na te stvari: krvave detalje Srebrenice, Prijedora, Bratunca, Slavonije, Dubrovnika i Vukovara moze da pronadje svako ko zaista zeli da zna. Medjutim, nikada u drzavnim medijima i, samo na na diskretan nacin u nezavisnoj stampi.

Dok su hrvatski "Feral Tribune" i bosanski "Dani" izneli na videlo najprljaviji ves svojih zemalja, u Srbiji ratni zlocinci su jos uvek bozanstva sa Milosevicem, njegovom zenom Mirom Markovic i Vojislavom Seseljem medju njima. Kao sto se potpukovnik Veselin Sljivancanin, kasapin Vukovara cije je izrucenje Milosevic odbio, hvalio, "Mi smo unistavali [grad]... i to je bila prava stvar."

Filipovicevi intervjui sa svedocima, njihovi iskazi i cinjenice koji su objavljene na Internetu, unistile su jeftin propagandni imidz jugoslovenske armije kao jedne od potpisnica Zenevske konvencije. Njegovi clanci pisu o zlu i unapred smisljenom planu ciscenja teritorije od neprijateljskog stanovnistva. Oni ilustruju strahovite dileme ljudi, uzas, i završavanje nacionalnog projekta.

Zato je Miroslav Filipovic opasan: zato sto je pokazao i dokazao da je Kosovo samo epizoda antihrvatske, antibosanske, anticivilizacijske politike Beograda. On je raskrinkao mit o onima koji su zasticeni i bezbedni samo zato sto nose uniformu.

Cinjenica da Filipovicevi clanci nisu i ne mogu biti objavljeni u Srbiji, govori sama za sebe. Nijedna novina u ovom trenutku nije spremna da u znak protesta, podrške ili solidarnosti objavi njegove price. Dekada napada je osigurala da nijedan lokalni urednik ne moze preuzeti na sebe takav rizik.

Tako je Srbija, avaj, zemlja u kojoj Filipovic predstavlja savrsen simbol nastupajucih izbora, i najbolje upozorenje sta se moze desiti bilo kome od nas ukoliko nismo pazljivi, patriotski nastrojani i poslusni.

U drzavi u kojoj Milosevic suvereno vlada, revolt, protesti, objave, izjave i zahtevi u ime Filipovica su ograniceni u ovom momentu na nekoliko preostalih delimicno slobodnih medija. Nekoliko politickih partija, ukljucujuci Demokratsku stranku i Gradjanski savez izdalo je saopstenja i mnogi novinari potpisali su otvoreno pismo Milosevicu u kome se zahteva oslobadjanje Filipovica.

Ovi slabi glasovi protesta od strane nevladinih organizacija, udruzenja i pojedinaca ohrabruju. Medjutim, jos uvek je tuzna, tuzna cinjenica da se sve ovo moralo desiti da bi shvatili da je sloboda medija u Srbiji zauvek ukinuta. Posle osude Filipovica, svako ko se bavi pravim novinarstvom, izvestavanjem i istrazivanjem, skupljanjem svedocenja i informacija, bi se preko noci mogao naci u jednom od brojnih vojnih zatvora, koji se ubrzano renoviraju.

Drzavni televizijski mediji nisu izgovorili ni rec o ovom slucaju. Milosevicev dnevni list "Politika" objasnila je svojim retardiranim citaocima da je to slucaj spijunaze - a mi dobro znamo kako se postupa prema spijunima. Tako da su svi protesti i skupovi izlisni. Osuda Filipovica je poslenja karta na koju igra rezim koji je sve ulozio u predstojece izbore.

Tako da je izbor biraca jasan: glasati za sedam godina zatvora poput Miroslava, ili biti do kraja zivota pod Milosevicem.

Petar Lukovic je dugogodisnji izvestac, komentator i urednik iz Beograda. "Godine raspada", zbirku clanaka njegovih ratnih izvestaja je nedavno objavio "Feral Tribune" iz Hrvatske.

**Location:** [North](#)  
[Korea](#)  
[Serbia](#)  
[Kosovo](#)  
[Croatia](#)

---

**Source URL:** <https://iwpr.net/sr/global-voices/zatvor-ceka-prave-novinare>